

МОЛИЯВИЙ НАТИЖАЛАР ВА РЕНТАБЕЛЛИК КЎРСАТКИЧЛАРИ
ТАҲЛИЛИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ

Aminova Guzal Normuminovna
Bank-Moliya Akademiyasi magistranti
aminovaguzal0114@gmail.com

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ АНАЛИЗА ФИНАНСОВЫХ
РЕЗУЛЬТАТОВ И ПОКАЗАТЕЛЕЙ ПРИБЫЛЬНОСТИ

IMPROVING THE ANALYSIS OF FINANCIAL RESULTS
AND PROFITABILITY INDICATORS

Annotatsiya. Ushbu maqolada muallif korxonaning moliyaviy natijalari va rentabellik ko'rsatkichlari tahlilini takomillashtirishni muhokama qiladi. Maqsadga erishish uchun moliyaviy natijalar va rentabellik ko'rsatkichlari tahlilini takomillashtirish nazariy jixatdan ko'rib chiqiladi. Ilmiy ish natijalarining ahamiyati shundan iboratki, korxonaning rentabellik ko'rsatkichlari holatini yaxshilash bo'yicha taklif qilingan chora-tadbirlarni korxonalarda qo'llash mumkin.

Kalit so'zlar: investorlar, rentabellik, pul, foyda, tendensiya, aktivlar, likvidlilik.

Аннотация. В данной статье автор обсуждает совершенствование анализа финансовых результатов деятельности предприятия и показателей рентабельности. Для достижения этой цели теоретически рассматривается совершенствование анализа финансовых результатов и показателей рентабельности. Суть результатов научной работы состоит в том, что предлагаемые меры по улучшению показателей рентабельности предприятия могут быть реализованы на предприятиях.

Ключевые слова: инвесторы, доходность, деньги, прибыль, тренд, активы, ликвидность

Annotation. In this article, the author discusses the improvement of the analysis of the financial results of the company's activities and profitability indicators. To achieve this goal, the improvement of the analysis of financial results and profitability indicators is theoretically considered. The essence of the results of scientific work is that the proposed measures to improve the profitability of the enterprise can be implemented at enterprises.

Key words: investors, profitability, money, profit, trend, assets, liquidity.

Mavzuning dolzarbligi shundaki, har bir korxonaga uchun asosiy muammo moliyaviy faoliyatni amalga oshirish, pul muomalasiga xizmat ko'rsatish, iqtisodiy o'sish uchun sharoit yaratish uchun pul kapitalining yetarliligi, shuning uchun xo'jalik

yurituvchi sub’ektlar faoliyatining moliyaviy natijalarini xar tomonlama o’rganish, tahlil qilish zarurati mavjud. Korxonaning moliyaviy - iqtisodiy faoliyatining holati uning ishining moliyaviy natijalarini o’rganish asosida baholanishi mumkin, bu pul muomalasi, qiymat aylanishi, moliyaviy resurslar harakati va iqtisodiy jarayondagi moliyaviy munosabatlar uchun shart-sharoitlar to’plamiga bog’liq.

Ushbu tezisning maqsadi korxonaning moliyaviy natijalarini tahlil qilish va korxonaning rentabelligini oshirishga qaratilgan chora-tadbirlarni ishlab chiqishdir.

Bundan tashqari, moliyaviy natijalarni tahlil qilishning ahamiyati korxonaning faoliyatidagi salbiy tendensiyalar va kamchiliklarni o’z vaqtida aniqlash va ularni tashkilotning strategik rivojlanish dasturlarini shakllantirish, bozor tendensiyalarini o’rganish, moliyaviy natijalar va samaradorlik ko’rsatkichlarini optimallashtirishning zamonaviy vositalaridan foydalanish, xususan rentabellik ko’rsatkichlarini qo’llash orqali ularni yo’q qilish imkoniyati bilan belgilanadi

Diplom loyihasining amaliy ahamiyati uning tarkibidagi xulosalar, takliflar va iqtisodiy asoslangan tavsiyalar, rentabellikni oshirish va korxonaning moliyaviy holatini yaxshilashga imkon berishi bilan bog’liq.

Moliyaviy natija turli tadqiqotchilar tomonidan faoliyat sohasi va korxonaning hajmiga qarab turlicha talqin etiladi. Moliyaviy natija - bu olingan daromad va ishlab chiqarilgan xarajatlar o’rtasidagi farq. Moliyaviy natijalarning o’sishi korxonaning yuqori darajadagi ishonchligi va mustaqilligidan dalolat beradi, bu o’z moliyalashtirish manbalari darajasini ko’rsatishi kerak.

Moliyaviy natijalarni tahlil qilish quyidagi maqsadlarga ega:

- 1) foyda, daromad, xarajatlar dinamikasi ko’rsatkichlari asosida moliyaviy natijalar to’g’risidagi hisobotda ma’lumotlarning o’zgarishi tendensiyalarini aniqlash;
- 2) foyda darajasi va aylanma mablag’larning o’zgarishi, korxonaning o’z vaqtida hisob-kitoblarni amalga oshirish qobiliyati o’rtasidagi munosabatni aniqlash;
- 3) foyda turlarining o’zgarishiga eng katta ta’sir ko’rsatgan omillarni aniqlash;
- 4) rejalashtirilgan ko’rsatkichlarning bajarilishi uchun nazorat choralarini ta’minlash, agar mavjud bo’lsa. Rejalashtirish odatda savdo hajmi (tabiiy va pul birliklari) bo’yicha amalga oshiriladi;
- 5) moliyaviy natijalarni optimallashtirish bo’yicha chora-tadbirlarni shakllantirish.

Zamonaviy iqtisodiy tahlil tizimida ko’plab tahlil usullari mavjud. Usullarning xilma-xilligi moliyaviy natijalarni tahlil qilish birligini buzadi va tarmoq asosida korxonalar ko’rsatkichlarini qiyosiy baholashni qiyinlashtiradi. Usullar tizimlashtirilgan va 1-jadvalda keltirilgan.

Moliyaviy natijalarni tahlil qilish usullari korxonaning samaradorligi to'g'risida to'liq tasavvurga ega bo'lish uchun moliyaviy natijalar to'g'risidagi hisobotning mutlaq ko'rsatkichlarini tahlil qilish, rentabellik ko'rsatkichlarini hisoblash, baholash va sanoat ko'rsatkichlari bilan taqqoslash kerak.		
1. Faktor tahlilini o'tkazish va o'sish omillarini, foyda o'sishini aniqlash muhimdir.	2. Kompleks tahlil har tomonlama tahlilni ta'minlaydi, bozorni o'rganish, mahsulotga talab, uning sifati va tarqatish kanallarini hisobga oladi. Bunday hisobot umuman korxonaning rivojlanishi uchun muhimdir	3. Kichik korxonalar moliyaviy natijalar to'g'risidagi hisobotning asosiy elementlarining mutlaq o'zgarishini hisoblash, samaradorlikning nisbiy qiymatlarini, xususan rentabellikni hisoblash va talqin qilishni ta'minlaydigan soddalashtirilgan tahlil shakli bilan cheklanishi mumkin.

Bundan tashqari, korxonaning moliyaviy ko'rsatkichlarini tahlil qilishning ahamiyati: u turli manfaatdor tomonlar, shu jumladan investorlar, aksiyadorlar va mumkin bo'lgan kreditorlar uchun bir nechta afzalliklarga ega ekanligi.

Moliyaviy ko'rsatkichlarini muntazam ravishda o'lchash juda muhimdir.

Daromadlilikni baholash: daromad olish va maqsadlarga erishishda aktivlarni va majburiyatlarni qanchalik yaxshi boshqarilayotganligini tushunish.

Moliyaviy salomatlikni baholash: muayyan vaqt davomida moliyaviy holatini kuzatib borish, shunda biznes qarorlarini qabul qilishda faol bo'lishi mumkin. Umumiy moliyaviy salomatlikni baholash orqali manfaatdor tomonlar kompaniya strategiyasini o'zgartirish, risklarni samarali boshqarishni amalga oshirish va boshqalar uchun zarur asosga ega bo'lishi mumkin.

Ish faoliyatini kuzatib borish: samaradorlik va rentabellik koeffitsientlariga, shuningdek majburiyatlariga qarab, operatsion samaradorlikni aniqlash.

Rejalashtirish va byudjetni osonlashtirish: qisqa muddatli va uzoq muddatli qarorlar qabul qilishi uchun istalgan vaqtda moliyaviy ko'rsatkichlar haqida to'liq ma'lumot olish. Korxonaning moliyaviy faoliyatini baholashda ma'lumotlarga asoslangan yondashuv va ma'lumotlarni samarali boshqarish bilan biznesning moliyaviy samaradorligini chuqur tahlil qilishga tayyor bo'lish.

Bunga besh bosqichda qanday erishish mumkin.

1. E'tibor qaratmoqchi bo'lgan tahlil turini hal qilish. Qilinishi kerak bo'lgan birinchi narsa o'tkazmoqchi bo'lgan tahlil turini aniqlash. Bu juda muhim, chunki u kerakli ko'rsatkichlarni aniqlaydi va qanday ma'lumotlar kerakligini aytadi. Likvidlikni tahlil qilish uchun balans ma'lumotlariga e'tibor qaratish.

2. Tahlilni doimiy jarayonga aylantirish. Ma'lumotlarni eksport qilishni boshlashdan va uni qanday qilib aralashtirish va tahlil qilish uchun tasavvur qilishni boshlashdan oldin, faqat yillik yoki choraklik hisobotlariga tayanmasdan, doimiy yondashuvni ko'rib chiqish kerak. Hisobotlarni soddalashtirish va muhim jarayonlarni kuzatish bunga erishishga yordam beradi. Ushbu yondashuv tendentsiyalarni aniqroq va o'z vaqtida tahlil qilish, o'zgarishlarga yaxshiroq javob berish va ma'lumotlar asosida doimiy qaror qabul qilishni ta'minlaydi.

3. Ma'lumotlarni avtomatlashtirishni amalga oshirish. Ma'lumotlarni avtomatlashtirish doimiy moliyaviy tahlilni amalga oshirishda o'yinni o'zgartirishi mumkin. Ma'lumotlar oqimini avtomatlashtirish orqali ma'lumotlarni qo'lga kiritish, nusxa ko'chirish yoki muntazam ravishda qo'lda qazib olishni yo'q qilish, bu ko'p vaqt va zerikarli bo'lishi mumkin. Masalan, buxgalteriya dasturidagi ma'lumotlar muntazam ravishda yangilanib turadi. Hisobotlarni tahlil qilish uchun qo'lda yangilash vaqtini behuda sarflashni anglatadi. Ammo ma'lumotlar oqimini avtomatlashtirilganda, xar doim yangi va tahlilga tayyor bo'lgan so'nggi ma'lumotlarga darhol kirish mumkin.

Xulosa. Bugungi kunda moliyaviy natijalarni tahlil qilish samaradorligini tahlil qilish uchun ma'lumot manbalarini takomillashtirish, ya'ni moliyaviy natijalar to'g'risidagi hisobotda keltirilgan ma'lumotlarning tahliliylikni oshirish orqali erishish mumkin. Ichki boshqaruv hisobotlarini shakllantirish, ishlab chiqarilayotgan mahsulotlarning sifati va tuzilishi, tarqatish kanallari to'g'risidagi ma'lumotlarni to'ldirish kerak.

Raqobatdosh iqtisodiyotda ho'jalik sube'ktlarining ho'jalik moliya faoliyati samaradorligini oshirish asosiy masala, muhim maqsad va rivojlanishning bosh omili sifatida qaralishi lozim. Shu sababli xam tahlil jarayonida asosiy e'tibor mavjud holat, uning kutilishlarini oldindan bashoratlashga alohida ahamiyat qaratilishi lozim.

Ishdagi kamchiliklar, yo'l qo'yilgan hatolar, ularni oldini olish yo'llari, kelajakdagi rejalarni belgilash barcha boshqaruv sube'ktlarining oldidagi murakkab vazifa hisoblanadi. Xo'jalik sube'ktlari moliya-xo'jalik faoliyati samaradorligini xarakterlovchi ko'rsatkichlar shu darajada ko'pki ularni bir tizimga solmasdan boshqaruv samaradorligini baholab bo'lmaydi. Shunday ekan, moliya-xo'jalik faoliyati samaradorligi va natijaviylikni moliyaviy hisobotlarda aks etgan ma'lumotlar asosida baholash muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Suyunovich, Mukhitdinov Khudoyar, and Norqobilova Feruza Abdihomidovna. "Prospects Of Digitalization Of Craftsmanship Development In The Region." *Journal of Pharmaceutical Negative Results* (2022): 345-352.
2. Kichik korxonalar moliyaviy natijalar to'g'risidagi hisobotning asosiy elementlarining mutlaq o'zgarishini hisoblash, samaradorlikning nisbiy qiymatlarini, xususan rentabellikni hisoblash va talqin qilishni ta'minlaydigan soddalashtirilgan tahlil shakli bilan cheklanishi mumkin.
3. Молиявий ҳисобот таҳлили. Дарслик. / М.Ю.Рахимов; – Т.: “ИқтисодМолия”, 2021.
4. Abdihomidovna, Norqobilova Feruza. "Financial Services to the Residents of the Region in the Field of Crafts." *International Journal of Innovative Analyses and Emerging Technology* 1 (2021): 225-230.
5. Норқобилова, Ф. А. "ХИЗМАТ КЎРСАТИШ ТАРМОҚЛАРИНИ МОДЕЛЛАШТИРИШДА ТИЗИМЛИ ТАҲЛИЛ ҚИЛИШ, СИНТЕЗЛАШ ВА ОПТИМАЛЛАШТИРИШ." *International journal of conference series on education and social sciences* (Online). Vol. 1. No. 2. 2021.
6. Norqobilova, Feruza Abduhomidovna. "MILLIY IQTISODIYOTDA HUNARMANDCHILIK MAHSULOTLARINI RAQAMLASHTIRISHNING RIVOJLANISH YO'NALISHLARI." *THE INNOVATION ECONOMY* 1.04 (2023).
7. Tashkilotning moliyaviy natijalarini tahlil qilish muammolari to'g'risida / O. A. Romanova / fanlarning sinergiyasi. — 2021.
8. Moliyaviy tahlil. Darslik. / B.A.Xasanov, M.Y.Raximov, Z.A.Muqumov, A.I.Aliqulov, A.B.Jumanova, N.SH.Xajimuratov, R.B.Xasanova; – Т.: “Iqtisodiyot”.